

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан

філологічного факультету

проф. Бунчук Б.І.

«5» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**РОЛЬ МЕТАФОРИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ПІЗНАВАЛЬНОМУ
ДОСВІДІ ЛЮДИНИ ТА В УТВОРЕННІ
ОБРАЗНИХ ОДИНИЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(вибіркова)**

Освітньо-наукова програма: *«Філологія»*

Спеціальність: *035 Філологія*

Галузь знань: *03 Гуманітарні науки*

Рівень вищої освіти: *третій (освітньо-науковий) PhD*

Мова навчання: *українська*

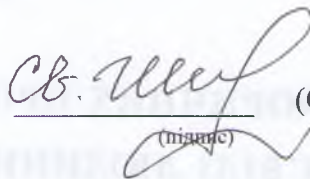
Чернівці, 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Роль метафоричних процесів у пізнавальному досвіді людини та в утворенні образних одиниць української мови» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: *Гуцуляк Тетяна Євгенівна*, доцент кафедри сучасної української мови, доктор філологічних наук

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри

(Світлана ШАБАТ-САВКА)
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету

(Алла АНТОФІЙЧУК)
(прізвище та ініціали)

МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ полягає в тому, щоб розкрити когнітивно-мовну природу явища метафоризації, беручи до уваги його роль у формуванні одиниць лексико-семантичного та фразеологічного мовних рівні.

ЗАВДАННЯ КУРСУ полягають у тому, щоб

- 1) на основі теоретичних та практичних узагальнень розкрити пізнавально-мисленнєву властивість метафори, її здатність виступати моделлю (образом-схемою) репрезентації людських знань у свідомості мовців;
- 2) описати здатність метафори відображати й вербалізувати особливості світосприйняття, культурно-історичних фактів життя певного народу;
- 3) з'ясувати механізми появи метафоричних значень слів в архаїчній мовній картині світу та в сучасній мові;
- 4) розкрити роль метафори у словотворчих процесах;
- 5) проаналізувати поняття метафоричної парадигми як способу системної організації мовних метафоричних одиниць.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – мовознавства.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української мови.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної специфіки.

ФК 15. Здатність використовувати теоретичні знання про основні напрями досліджень у площині сучасного українського та зарубіжного мовознавства, зокрема у галузях комунікативної, когнітивної та зіставної лінгвістики, у сфері лексикології, концептології, а також у межах лінгвокультурологічного підходу до мови.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення навчальної дисципліни аспірант **повинен знати:**

- теоретичні положення, що розкривають універсальну природу метафори як фундаментального способу й засобу мислення та розвитку мовної системи;
- теоретичні аспекти дослідження метафори;
- роль метафоричних процесів у поповненні словникового складу мови.

Аспірант **повинен вміти:**

- на основі здобутих теоретичних знань впізнавати та виокремлювати метафоричні одиниці в різножанрових текстах української мови;
- подавати аналіз механізмів формування переносних значень;
- визначати метафори з культурним компонентом семантики;
- об'єднувати метафоричні одиниці в метафоричні парадигми на основі встановленої базової метафори.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Уміти вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 27. Аналізувати мовні явища в різних аспектах: історичному, семантичному, стилістичному, функціональному, етимологічному, соціолінгвістичному, соціокультурному та ін.

ПРН 28. Визначати основні орієнтири дослідження мовних та мовленнєвих явищ на сучасному етапі розвитку лінгвістики.

ПРН 33. Аналізувати й оцінювати заходи мовної політики, прогнозувати їхні наслідки тощо.

ПРН. 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	5			75		залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86		залік

ДИДАКТИЧНА КАРТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1 Метафора як фундаментальний засіб мислення і розвитку мовної системи												
Тема 1. Метафора як основна одиниця лінгвокогнітивних досліджень	22	2	–			20	21	1					20
Тема 2. Конотативно-асоціативний аспект дослідження метафори і роль антропоцентричного	11	1	–			10	10	–	–				10

чинника у процесі її формування												
Тема 3. Базова метафора як основна одиниця відображення пізнавально-мовленнєвої діяльності людини	12	1	1			10	15	–	–			15
Разом за ЗМ 1	45	4	1			40	46	1	–			45
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2 Роль метафоричних процесів у формуванні лексичних і фразеологічних одиниць української мови											
Тема 1. Образно-семантична еволюція метафоричного значення слова й відтворення архаїчної мовної картини світу	12	1	1			10	12	–	–			12
Тема 2. Метафоричний розвиток іменникової та дієслівної лексики української мови	12	1	1			10	11	–	1			10
Тема 3. Роль метафори у словотворчих процесах	13	2	1			10	13	1	–			12
Тема 4. Системна організація образного рівня української мови	8	2	1			5	8	–	1			7
Разом за ЗМ 2	45	6	4			35	44	1	2			41

Усього годин	90	10	5			75	90	2	2			86
---------------------	-----------	-----------	----------	--	--	-----------	-----------	----------	----------	--	--	-----------

ЗМІСТ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Назва теми	К-сть годин
1.	Філософські аспекти дослідження метафори	10
2.	Метафора у сучасних семасіологічних та ономасіологічних дослідженнях	10
3.	Висвітлення взаємозв'язку мови, мислення й культури у працях О. О. Потебні	10
4.	Лінгвокогнітивний підхід до трактування метафори (праці Дж. Лакоффа, М. Джонсона та ін.)	10
5.	Роль метафоричних процесів у розвитку лексико-семантичної системи мови (на прикладі соціолектів і термінологічної сфери)	10
6.	Роль метафоричних процесів у формуванні індивідуально-авторського слововживання (на прикладі аналізу неосемантизмів у поетичному мовленні)	10
6.	Роль метафори у формуванні архаїчної мовної картини світу (на прикладі тексту „Слова о полку Ігоревім”)	5
7.	Метафорична мотивація у словотворчих процесах	10
УСЬОГО		75

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Засоби оцінювання

1. Поточний контроль перевірки засвоєного матеріалу:

- усне опитування;
- завдання для самоперевірки;

2. Тематичний контроль:

- усне опитування;

- підготовка наукової презентації за однією з тем курсу.

3. Підсумковий контроль: залік.

Форми поточного та підсумкового контролю

Для перевірки рівня засвоєння теоретичних понять курсу аспірант повинен:

- 1) анотувати наукову літературу; опрацювати й коментувати наукові джерела;
- 2) самостійно добирати додаткову літературу для висвітлення питань самостійної роботи;
- 3) виступати із коментуванням основних положень курсу;
- 4) брати участь у науково-навчальних дискусіях та в обговоренні питань із наукових джерел, винесених на самостійне опрацювання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)		Кількість балів (залік)	Сумарна к-сть балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	40	100
25 балів	35 балів		

Оцінювання рівня та якості знань аспірантів здійснюється із врахуванням їхніх індивідуальних особливостей і передбачає диференційований підхід.

Оцінку «зараховано» («А») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **90–100** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- правильно, повно, логічно й послідовно розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; у своїх відповідях засвідчують всебічні, систематизовані, глибокі знання відповідно до навчальної програми;
- вміють робити узагальнення й висновки, використовуючи для аргументації тих чи тих положень покликання на джерела основної, додаткової й самостійно дібраної літератури;

- аргументовано висвітлюють і на вдалих прикладах підтверджують важливість метафоричних процесів у пізнавальному досвіді людини та у формуванні лексико-семантичної системи мови;
- засвоїли базові теоретичні поняття зі сфери метафорології;
- регулярно, кваліфіковано брали участь у науково-навчальних дискусіях та в обговоренні питань, винесених на самостійне опрацювання.

Оцінку «зараховано» («В») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **80–89** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили достатню обізнаність з теоретичними положеннями курсу й правильно, але частково розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю;
- засвідчують вміння аргументовано підкріплювати свої висновки та узагальнення положеннями з джерел рекомендованої літератури, яку аналізують на достатньому рівні;
- в основному засвоїли матеріал, який дає можливість описати роль метафоричних процесів у пізнавальному досвіді людини;
- продемонстрували вміння аналізувати та описувати фактичний матеріал і на достатньому рівні послуговуватися відповідною науковою термінологією;
- брали досить активну участь в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, робили реферативні повідомлення;
- опрацювали питання для самостійного вивчення.

Оцінку «зараховано» («С») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **70–79** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- виявили обізнаність з теоретичними положеннями курсу й правильно, але частково розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; допускають незначні помилки в застосуванні теоретичних положень; не в усіх випадках наводять вдало підібрані приклади;
- вміють аналізувати та описувати фактичний матеріал, але при цьому подають недостатньо аргументовані відповіді;
- брали участь в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, робили реферативні повідомлення, але при цьому допускали певні неточності або негрубі помилки;
- опрацювали питання для самостійного вивчення.

Оцінку «зараховано» («D») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **60–69** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- не повністю опанували матеріал, передбачений програмою курсу;

- поверхнево розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; допускають суттєві помилки у відповідях на запитання;
- виявляють невміння застосовувати теоретичні положення під час аналізу фактичного матеріалу;
- не брали активної участі в обговоренні питань, винесених на практичні заняття, реферативні повідомлення робили фрагментарно, без використання достатньої кількості рекомендованих джерел; не залучали самостійно дібраних наукових праць;

Оцінку «зараховано» («E») отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **50–59** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- показали низький рівень обізнаності зі змістом теоретичних положень курсу;
- фрагментарно розкривають зміст питань підсумкового модуль-контролю; допускають суттєві, грубі помилки у відповідях на запитання;
- не вміють аналізувати та описувати фактичний матеріал;
- опрацювали лише окремі джерела зі списку рекомендованої літератури; дуже рідко виступали з реферативними повідомленнями й пасивно поводили себе на практичних заняттях.

Оцінку «незараховано» («FX») з можливістю повторного складання отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **35–49** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- засвідчують незнання значної частини навчального матеріалу, не володіють базовою термінологією, не наводять прикладів і не роблять висновків та узагальнень;
- виявляють незнання основних фундаментальних положень з дисципліни; допускають грубі помилки;
- не відвідували частину занять;
- пасивно поводили себе на практичних заняттях, не виявили належних навичок і бажання до самостійної роботи.

Оцінку «незараховано» («F») з обов'язковим повторним курсом отримують аспіранти, які набрали загальну суму балів **1–34** від максимальної кількості можливих. При цьому:

- засвідчують незнання навчального матеріалу, не розкривають змісту жодного з питань підсумкового модуль-контролю;
- не відвідували практичних занять.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА

1. Архангельська А. М. Ономасіологічна парадигма ‘чоловік’ у чеській та українській мовах: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.03; 10.02.01 / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Київ, 2008. 41 с.
2. Бацевич Ф. С. Когнітивне і лінгвальне в процесах вербалізації (на матеріалі аномальних висловлень). *Мовознавство*. 1997. № 6. С. 30–37.
3. Бісікало О. В. Концептуальні основи моделювання образного мислення людини. Вінниця: РВВ ВДАУ, 2008. 163 с.
4. Белєхова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04 / Київський національний лінгвістичний ун-т. Київ, 2002. 476 с.
5. Гуцуляк Т. Є. Типологія образних семантико-мотиваційних відношень у відіменниковому словотворі української мови: дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.01. Чернівці, 2021. 690 с.
6. Дацишин Х. П. Метафора в сучасному українському політичному дискурсі: За матеріалами преси 1995–2002 років: довідник. Львів: ПАІС, 2004. 260 с.
7. Єщенко Т. А. [Текстово-антропоцентричний вимір метафори українських поетів 1990-х: монографія](#). Київ: Академвидав, 2018. 352 с.
8. Кіс Т. Є. Еволюція художньої метафори: лінгвокультурний аспект: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2001. 20 с.
9. Кравець Л. В. Динаміка метафори в українській поезії ХХ ст.: монографія. Київ: ВЦ „Академія”, 2012. 416 с.
10. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафори, которими ми живём / Пер. с англ. *Теория метафоры*. Москва: Прогресс, 1990. С. 387–416.
11. Опанасюк О. Художній образ: структурна феноменологія і типологія форм. Дрогобич: Коло, 2004. 236 с.
12. Потебня О. О. Естетика і поетика. Київ: Мистецтво, 1985. 302 с.
13. Пустовіт Л. О. Словник української поезії другої половини ХХ століття: семантико-функціональний аспект: монографія / упорядники В. І. Матюша, П. А. Матюша, І. Л. Михно. Київ: УНВЦ „Рідна Мова”, 2009. 243 с.
14. Русанівський В. М. Структура лексичної і граматичної семантики. Київ: Наукова думка, 1988. 240 с.

15. Сукаленко Т. М. Метафоричне вираження концепту ЖІНКА в українській мові: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2010. 240 с.
16. Тараненко О. О. Місце метафори в словотворчих процесах. *Мовознавство*. 1986. № 3. С. 11–16.
17. Тищенко О. М. Метафора у поезіях Євгена Маланюка (семантико-функціональний аспект): монографія. Київ, 2004. 304 с.
18. Тилик О. Ф. Іменники зі значенням подібності: способи творення та сфери використання: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Запорізький нац. ун-т. Запоріжжя, 2006. 20 с.
19. Шершньова А. В. Образотворення в англійській мові орієнтальних поетичних мініатюр: когнітивно-семіотичний аспект: монографія. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 296 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Воробйова О. П. Метафори про метафору: дидактичний сценарій. *Записки з романо-германської філології Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова*. Одеса: Фенікс, 2010. № 25. С. 76–83.
2. Гуцуляк Т. Є. Метафорична парадигма – виразник національної самобутності мови. *Науковий вісник Чернівецького університету*: зб. наук. праць / [наук. ред. Б. І. Бунчук]. Чернівці: Рута, 2004. Вип. 214–215: Слов'янська філологія. С. 108–115.
3. Гуцуляк Т. Є. Метафора – фундаментальний засіб мислення і розвитку мовної системи (теоретичний аспект). *Науковий вісник Чернівецького університету*: зб. наук. праць / [наук. ред. Б. І. Бунчук]. Чернівці: Рута, 2006. Вип. 276–277: Слов'янська філологія. С. 186–193.
4. Гуцуляк Т. Є. Метафоричний розвиток дієслівної лексики на позначення господарських понять у мовній картині світу українців. *Функціональна лінгвістика*: зб. науч. работ / [науч. ред. А. Н. Рудяков; Крымский республиканский институт последипломного педагогического образования]. Том № 1. Симферополь, 2010. С. 173–176.
5. Гуцуляк Т. Є. Лексико-семантичні особливості орнітологічних метафор української та російської мов. *Dialogul slaviștilor la începutul secolului al XXI-lea*, Anul II, nr. 1/2013 / Editori Katalin Balázs, Ioan Herbil. Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2013. С. 89–99.
6. Гуцуляк Т. Є. Зооморфні метафори в „Словарі української мови” за редакцією Бориса Грінченка. *Лексикографічний бюлетень*. Зб. наук. праць / Відпов. ред. к. філол. н. І. С. Гнатюк. Вип. 23. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2014. С. 45–55.

7. Гуцуляк Т. Є. Асоціативно-образні уявлення про козаків і сфера дериваційних процесів української мови. *X. Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik „Dialog der Sprachen - Dialog der Kulturen. Die Ukraine aus globaler Sicht“ Reihe: Internationale virtuelle Konferenz der Ukrainistik.* Bd. 2019. Herausgegeben von Olena Novikova und Ulrich Schweier. Verlag readbox unipress / Open Access LMU, München, 2020. S. 74–88.
8. Гуцуляк Т. Є. Словотворне значення „подібності”: принципи встановлення і фіксування в словникових дефініціях. *Наукові записки Національного університету „Острозька академія”: серія „Філологія”.* Острог: Вид-во НаУОА, 2021. Вип. 12 (80). С. 88–92.
9. Жуйкова М. В. Роль ментальних образів базових ситуацій у процесах ідіомотворення. *Филологические студии: Украинский межвуз. филологический журнал.* 2001. Вып. 3. С. 58–64.
10. Калько В. В. Антропоморфна метафора як засіб номінації лікарських рослин української мови. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Філологічні науки / голов. ред. Білоусенко П. І.* Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2012. С. 217–222.
11. Кіс Т. Є. Формування метафоричної парадигми у процесі еволюції базової метафори. *Мовознавство.* 2000. № 4–5. С. 52–60.
12. Кіс Т. Метафора як основна одиниця лінгвокогнітивних досліджень. *Наукова спадщина професора С. В. Семчинського і сучасна філологія: Збірник наукових праць: У 2 Частинах.* Київ: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2001. Ч. 1. С. 516–526.
13. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів: Літопис, 2002. 304 с.
14. Кононенко В. І. Текст і образ: монографія. Київ; Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. Василя Стефаника, 2014. 192 с.
15. Кочерга Г. В. Асоціативно-термінальна мотивація відіменникових дієслів у сучасній українській мові. *Вісник Львівського університету: зб. наук. пр. Серія філологічна.* Львів: Видавництво ЛНУ ім. І. Франка, 2004. Вип. 34, Ч. 1. С. 88–94.
16. Кураш С. Б. А. А. Патабня і некторыя праблемы лінгваметаралогіі: погляд з сучаснасці. *Наукова спадщина О. О. Потебні у слов’янському культурному просторі: зб. наук. праць / відп. ред. В. Ю. Франчук.* Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. С. 66–75.

17. Лисиченко Л. А. Багатозначність у лексико-семантичній системі: структурний, семантичний, когнітивний аспекти. Харків: Основа, 2008. 272 с.
18. Литвиненко Я. В. Типи мотивації орнітономенів у східнополіських говірках. *Українська мова*. 2014. № 4. С. 126–144.
19. Олексенко О. А. Прецедентні імена як мотиватори асоціативної номінації в сучасному словотворі. *Мовний простір граматики: актуальні студії*: зб. наук. праць на честь 60-річчя член-кореспондента НАН України Анатолія Загнітка / Донецький нац. ун-т / наук. ред. М. О. Вінтонів. Донецьк: ДонНУ, 2014. С. 253–257.
20. Романченко А. П. Прагмалінгвістичні параметри функціонально-семантичного поля компаративності в сучасній українській літературній мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Одеський нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2009. 18 с.
21. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови: етимологічний та етнолінгвістичний аспекти: монографія. Сімферополь: Вид-во „Доля”, 2013. 599 с.
22. Селігей П. О. Структура й типологія мовної свідомості. *Мовознавство*. 2009. № 5. С. 12–29.
23. Семантична деривація лексики в типологічному висвітленні: колективна монографія / кол. авт.; голов. ред. О. В. Деменчук. Рівне: РДГУ, 2018. 212 с.
24. Снітко О. С. Образ як глибинна структура мовних одиниць і базовий шар концепту (когнітивний аспект). *Життя у слові*: зб. наук. праць на пошану академіка В. М. Русанівського / відпов. ред. В. Г. Складенко. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. С. 496–502.
25. Соловій У. В. Оцінно-образна номінація у структурі художнього тексту (на матеріалі української малої прози кінця ХІХ – початку ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 / Прикарпатський ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ, 2003. 24 с.
26. Сукаленко Т. Метафора як засіб вербалізації гендерних стереотипів. *Мова і суспільство*. 2011. Вип. 2. С. 23–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mis_2011_2_6.
27. Цимбал Н. А. Методологічні аспекти дослідження явища мотивації. *Українски и балкански междудисциплинарни изследования*. Софія: Издателска куща Богиана, 2013. С. 144–152.
28. Gibbs R. W., JR. & O'Brien J. Idioms and Mental Imagery: The Metaphorical Motivation for Idiomatic Meaning. *Cognition*. 1990. № 36. P. 35–68.

29. Johnson M. *The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason*. Chicago: Univ. of Chicago Press. 1987. 272 s.
30. Kovecses Zoltan. *Metaphor: A practical introduction*. New York: Oxford Univ. Press, 2010.
31. Lakoff G. *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: University of Chicago Press, 1987. 614 s.
32. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago: CUP, 1980. XVII, 614 s.
33. Lakoff G., Kovecses Z. The Cognitive Model of Anger Inherent in American English. *Cultural Models in Language and Thought* / D. Holland, N. Quinn (Eds.). New York–Cambridge: Cambridge University Press. 1987. P. 195–221.
34. Makkormak E. R. The cognitive beauty of metaphorical images. *Revue beige de philology et de l'histoire*. Bruxelles, 1990. T. 68, № 3. P. 646–657.
35. Waszakowa K. Kognitywno-komunikatywna funkcja motywacji słowotwórczej. *Zbornik radova „Творба речи и нени ресурси у словенським језицима”*. Србија, Београд: Филолошки факултет универзитета у Београду, 2012. С. 53–64.
36. Wierzbicka A. Lexical Prototypes as a Universal Basis for Cross-linguistic Identification of „Parts of Speech”. *Approaches to the Typology of Word Classes* / ed. by Petra M., Vogel Bernard Comrie. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2000. P. 285–321.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Глуховська М. С. Обсяг поняття асоціативної мотивації у словотворі української мови. URL: oaji.net/pdf.html?n=2014/918-1415358165.
2. Мельник Т. Образність як психологічна категорія. *Горизонти образования*. Севастополь, 2003. № 1. С. 50–56. URL: ukrlife.org-/main/minerva/obrazno_psyhol.doc.
3. Сукаленко Т. Метафора як засіб вербалізації гендерних стереотипів. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/
4. Українська мова: Енциклопедія. Київ: Вид-во „Укр. енцикл.” ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с. URL: <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
5. Bowdle B. F., Gentner D. The Career of Metaphor. *Psychological Review*. 2005. P. 193–216. URL: <https://groups.psych.northwestern.edu/gentner-/papers/BowdleGentner05.pdf>.
6. Kovecses Z. *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge, U. K.; New York: Cambridge University Press. 2005. 307 s. URL: <https://www.redalyc.org/pdf/4783/478348691008.pdf>.

7. Kovecses Z. *Metaphor: A practical introduction*. New York: Oxford Univ. Press, 2010. 285 s. URL: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/kovecses_z_metaphor_a_practical_introduction.pdf
8. Kuczok M. The interaction of metaphor and metonymy in noun-to-verb conversion. *Syntax in Cognitive Grammar* / editors: Bierwiazzonek B., Cetnarowska B., Turula A. Publisher: Wyższa Szkoła Lingwistyczna. URL: <https://www.researchgate.net/publication/276025996>.
9. Reyadh A. On the Motivations of Conceptual Metaphors: Comparing Arabic and English. *Arab World English Journal (AWEJ)*. 2014. Volume 5. Number. 2. P. 3–14. URL: <https://awej.org/images/AllIssues/Volume5/-Volume5Number2June2014/1.pdf>.